

РОЗВИТОК ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВЧИТЕЛІВ ЗАСОБАМИ МЕРЕЖНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СЕРВІС

У статті представлено питання розвитку професіоналізму вчителів загальноосвітніх навчальних закладів засобами мережових технологій, прикладом яких є соціально-педагогічний сервіс.

Ключові слова: професіоналізм учителів, соціально-педагогічний сервіс, засоби мережних технологій.

В статье представлены вопросы развития профессионализма учителей общеобразовательных учебных заведений средствами сетевых технологий, примером которых является социально-педагогический сервис.

Ключевые слова: профессионализм учителей, социально-педагогический сервис, средства сетевых технологий.

This paper presents the development of professional teachers of secondary schools by means of networking, an example of which is social and educational services.

Key words: professional teachers, social and educational services, networking tools.

Формування єдиного освітнього простору, зміна його кількісно-якісних характеристик обумовлена процесами глобалізації та стратегією європейської інтеграції як ключовим чинником втілення у життя фундаментальних національних інтересів і розв'язання завдань реформування освітньої системи. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується активізацією науково-технічного процесу, широким застосуванням комп'ютерів, інформаційних технологій, що модифікує соціальну структуру суспільства, породжує нову ментальність, впливає на взаємини людей у різних галузях їх професійної діяльності. Значний динамізм змін та інтенсивне зростання високотехнологічних виробництв і комунікацій, а також людської мобільності позначаються на якості життя людини в будь-якій країні.

Відповідність новим реаліям суспільного розвитку зумовлює узгодження стратегічних напрямів реформування національної системи освіти з євроінтеграційними планами. Нині теорія і практика розвитку освітніх процесів характеризується напруженим пошуком шляхів актуального й прогнозного реагування на виклики часу. Освіта, віддзеркалюючи ці соціально-економічні

виклики, стає вагомим ресурсом у конкуруючих ринкових суспільствах і спільнотах, що пришвидшують інноваційний поступ.

Національна система освіти, зокрема й така її складова, як система загальної середньої освіти, відповідає глобалізаційним тенденціям розвитку, що визначають зовнішні впливи на розвиток її навчальних закладів. Глобалізація поступово перетворює світ на єдиний простір, де без перешкод «рухаються» інформація, люди, товари, послуги. Функціонування національної системи освіти за цих умов пов'язане з професіоналізацією, підготовкою користувачів освітніх послуг до виходу на конкурентний ринок праці, а також освітою впродовж життя на принципах єдності її формальної, неформальної та інформальної складових (основної, додаткової, неофіційної, стихійної). Тут головні проблеми полягають у забезпеченні якісного, чітко вимірюваного результату професійної діяльності кожної особистості, рівня конкурентоспроможності навчальних закладів, розв'язання яких залежить від їх потенційних можливостей та кон'юнктури ринку освітніх послуг, який характеризується значною диференціацією, посиленням боротьби за споживачів.

Розширення концептуального поля розвитку вітчизняної педагогіки, зокрема теорії та методики професійної освіти, потребує обґрунтування і розроблення нових підходів до розв'язання проблеми зростання професіоналізму педагогічних працівників шляхом упровадження нової концепції надання якісного соціально-педагогічного сервісу педагогічним працівникам загальноосвітніх навчальних закладів як системи поглядів, методологічних положень та адекватних їм технологій з урахуванням основних позицій освітнього маркетингу та попиту освітнього ринку [11].

Тому одним зі стратегічних завдань національного суспільного розвитку, зокрема соціально-педагогічної сфери, на наш погляд, є формування й ефективне використання потенціалу мережних соціально-педагогічних систем, функціонування яких спрямоване на вдосконалення професійної діяльності вчителів ЗНЗ шляхом ефективного використання можливостей соціально-педагогічного сервісу. В цьому контексті актуалізуються питання гармонізації основних параметрів розвитку науково-педагогічного напряму діяльності цих закладів (внутрішні чинники) та сприяння зростанню попиту на високопрофесійний соціально-педагогічний сервіс мережних систем (зовнішні чинники). Головні проблеми ефективної реалізації означених процесів полягають у забезпеченні якісного і чітко вимірюваного результату професійної діяльності вчителів з урахуванням рівнів сформованості їх компетентностей щодо використання можливостей соціально-педагогічного сервісу.

Метою даної статті є визначення чинників розвитку процесів забезпечення якості функціонування системи загальної середньої освіти шляхом використання соціально-педагогічного сервісу мережі Інтернет у професійній діяльності педагогів.

Проблеми використання соціально-педагогічного сервісу в професійній діяльності педагогічних працівників у різних аспектах і з різним ступенем конкретизації було розглянуто в працях таких вітчизняних і зарубіжних учених,

як Т. Базаров, З. Балюк, К. Боумен, Г. Дмитренко, М. Доронін, С. Дубенко, Дж. Кейнс, М. Кім, Д. Кендрик, А. Кібанов, І. Лукін, С. Лапін, Е. Мейо, О. Мельник, М. Мескон, Г. Мошек, О. Панкратов, О.Сміт, Є.Чернишова, В. Яцуба та ін. У своїх наукових напрацюваннях означеними дослідниками представлено різні підходи до питання підвищення якості надання освітніх послуг у педагогічній сфері.

Дослідження теорії і практики використання соціально-педагогічного сервісу в професійній діяльності вчителів детермінувало звернення до науково-методичних, психологічних і філософських педагогічних джерел, які висвітлюють значний внесок у формування нових підходів до розвитку освітньої системи, впровадження інновацій у навчальний процес у напрямі підвищення професіоналізму працівників науково-педагогічної сфери, зокрема до наукових здобутків та ідей таких відомих учених, як В. Биков, М. Бурда, М. Головка, С. Гончаренко, А. Гурджій, М. Євтух, І. Зязюн, В. Кремень, В. Луговий, Н. Ничкало, Ю. Мальований, В. Олійник, О. Савченко, Т. Сорочан, М. Ярмаченко та ін.

У науково-методичних і педагогічних джерелах висвітлено різні підходи до надання соціально-педагогічного сервісу педагогічним працівникам та визначення сутності поняття освітньої послуги як специфічного товару, споживання якого позначається на іншому, важливому для суспільства продукті – робочій силі та її якості. Результати дослідження засвідчують, що наприкінці ХХ ст. орієнтація ринку освітніх послуг на державу як головного замовника, джерела фінансування та єдиного споживача призвела до ситуації, коли освітні послуги не завжди були адаптовані до реальних запитів споживачів або взагалі не відповідали вимогам їх професійної діяльності. Друга модель маркетингу у сфері освіти була пов'язана з активною діяльністю посередників, які використовували наявні у них технології й активно надавали інформацію про свої освітні послуги. Зокрема, посередниками виступали різноманітні консорціуми, які на національному ринку на початку ХХІ ст. пропонували програми зарубіжних навчальних закладів на правах їхніх агентів. Такі організації-посередники добре знали особливості попиту на освітні послуги як у своїй країні, так і в Україні [1].

У сучасних умовах переходу до економіки знань визначальним стає інтелектуальний потенціал суспільства, на який вона спирається і який є сукупністю повсякденних і спеціалізованих (наукових) знань, нагромаджених у свідомості людей і матеріалізованих у технологічних способах виробництва. У соціології найчастіше використовують термін «інформаційне суспільство», що відображає спільноту людей, які живуть в економіці знань. Характерною рисою суспільства, що базується на знаннях, є перетворення науки в безпосередню технологію людської діяльності [7].

З усього обсягу знань, виміряних у фізичних одиницях, якими володіє людство сьогодні, 90% отримано за останні 30 років, а 90% із загального числа вчених та інженерів, підготовлених за всю історію цивілізації, – наші сучасники. Це найбільш характерні ознаки переходу від економіки, що базується на використанні природних ресурсів, до економіки, заснованої на знаннях [8].

Економіці знань притаманні такі особливості:

- дискретність знання як продукту (конкретне знання або створене, або ні);
- знання, як і інші громадські (публічні) блага, доступні всім без винятку;
- знання за своєю природою – інформаційний продукт, а інформація після того, як її спожили, не зникає, як звичайний матеріальний продукт.

В економіці знань визначальним є інтелектуальний потенціал суспільства, на який вона спирається і який є сукупністю повсякденних (буденних) і спеціалізованих (наукових) знань, нагромаджених у свідомості людей і матеріалізованих у технологічних способах виробництва [3; 11].

Отже, з розвитком сучасних інформаційних технологій, у тому числі й таких, що є технологічною складовою соціально-педагогічних сервісних систем, ініціатива перейшла до самого споживача освітніх послуг. Почала формуватися третя модель ринку освітніх послуг, сконцентрована на споживачеві. З розвитком систем комунікацій в освітній сфері це суттєво вплинуло на формування мережної системи соціально-педагогічного сервісу, функціонування якої спрямоване на підвищення професійної діяльності педагогічних працівників, зокрема вчителів загальноосвітніх навчальних закладів. Виробники таких послуг повинні формувати свої ресурси з урахуванням запитів, потреб і переваг споживачів освітніх послуг, цільових аудиторій, ураховуючи вільний доступ до них. Проте вони, як правило, залежать від провайдерів такого сервісу і стану ринку освітніх послуг, що зумовлює багатоаспектність розв'язання проблем надання якісного соціально-педагогічного сервісу споживачам освітніх послуг [5; 6]. У свою чергу, від стану ринку освітніх послуг залежать: ступінь професіоналізму і кваліфікації робочої сили та рівень розвитку такого фактора, як праця; функціонування науки і розвиток науково-технічного прогресу; виконання соціальної функції держави та ефективність національної економіки в цілому.

Усе це передбачає усвідомлення загальноосвітніми навчальними закладами та установами управління ними завдань, розв'язання яких ґрунтується на опануванні маркетингових знань та підходах, професійному володінні сучасними засобами та технологіями обробки професійної інформації, вмінні адаптуватися в сучасній економічній ситуації. Останнє включає в себе розуміння вчителями своєї важливості та конкурентоздатності на національному і світовому освітніх ринках, виявлення конкурентних переваг, зміну ставлення до навчально-виховного процесу як середовища ефективної професійної діяльності, а також формує потребу опанування інструментарієм ефективного використання мережного соціально-педагогічного сервісу з метою розвитку особистого професіоналізму [3; 9; 12].

В умовах ринкової економіки професійна діяльність учителів потребує, на нашу думку, постійного вдосконалення, мобільності, своєчасної переорієнтації на ефективне використання можливостей сучасного соціально-педагогічного сервісу в мережі Інтернет, а також зміну кількісних та якісних параметрів і меж їхньої професійної підготовки. Все більшого розвитку набуває підхід до надання якісного соціально-педагогічного сервісу як формуючого чинника

освітнього середовища професійної діяльності вчителів і закономірного соціально-економічного явища [6].

Учитель – виконавець вольової та мотиваційної регуляції життя суспільства, професійна діяльність якого синхронізує потреби суспільства та здатність освітньої сфери забезпечувати високий рівень змістової та технологічної складових процесу надання знань. За допомогою соціально контрольованих дій учителя формується виховне й освітнє середовище, що відповідає суспільно-прийнятим нормам моралі та рівню розвитку суспільства, тобто середовище, в якому триває життєдіяльність усіх членів суспільства [5; 9].

Зважаючи на той факт, що суспільство знаходиться в постійному динамічному розвитку, необхідною умовою якісного виконання професійних функцій учителя стає якість його професійної готовності до роботи в умовах модернізації економіки знань. Це зумовлює необхідність розв'язання суперечностей, що мають місце в теорії та методиці професійної освіти, зокрема між необхідністю комплексного впровадження засобів інноваційних технологій у процес підвищення кваліфікації вчителів і недостатнім рівнем науково-практичного розробленості цих процесів [2; 10].

Отже, системний розвиток соціально-педагогічного сервісу в середовищі професійної діяльності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів залишається нині концептуально неоформленим та перебуває у невірноваженому стані через швидкоплинні суспільні зміни, що впливає на якість надання освітніх послуг, а також недостатній рівень забезпечення їхньої професійної діяльності.

Розробка концептуальних основ розвитку соціально-педагогічного сервісу мережі Інтернет як системи поглядів, методологічних положень та адекватних їм технологій з урахуванням основних позицій освітнього маркетингу та попиту освітнього ринку сприятиме збалансованому використанню різних підходів до його реалізації. Такий напрям розвитку професіоналізму вчителів є актуальним і має важливе значення для розвитку теорії та методики професійної освіти в частині вдосконалення соціально-педагогічних систем і технологій з урахуванням можливостей та особливостей сучасних мережних комунікацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти / В. Ю. Биков. – К. : Атіка. – 2009. – 18 с.
2. Васильченко С. Х. Персональная образовательная среда как комплексное средство оптимизации учебного процесса на основе информационных технологий [Электронный ресурс] / С. Х. Васильченко. – Режим доступа : <http://conf-a.narod.ru/Vasilshenko.pdf>.
3. Веліховська А. Б. Нові підходи до підготовки майбутніх педагогів засобами мережних технологій в умовах переходу до економіки знань / А. Б. Веліховська // Науковий вісник Миколаївського державного університету

імені В. О. Сухомлинського : зб. наук. праць. – Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2012. – Вип. 1 (39). – С. 53-58.

4. Веліховська А. Б. Мережна система методичного сервісу як інноваційна форма підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичного циклу / А. Б. Веліховська // Наукові записки. – Кіровоград : КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. – Вип. 109. – С. 43-50. – (Серія «Педагогічні науки»).

5. Веліховська А. Б. Теоретичні та методичні засади застосування мережних технологій у системі післядипломної педагогічної освіти / А. Б. Веліховська // Інноваційні технології в освіті : зб. наук. праць. – 2012. – № 13. – С. 184-190.

6. Веліховська А. Б. Підвищення рівня професійної майстерності вчителів математики за очно-дистанційною формою навчання засобами Веб 2.0. / А. Б. Веліховська // Вісник післядипломної освіти : зб. наук. праць / редкол. : О. Л. Ануфрієва [та ін.] ; гол. ред. В. В. Олійник ; Ун-т менеджменту освіти НАПН України. – К., 2005. – Вип. 7 (20). – К. : АТОПОЛ, 2012. – С. 32-39.

7. Геєць В. М. Характер перехідних процесів до економік знань / В. М. Геєць // Економіка України. – 2004. – № 4. – С. 4-14.

8. Макаров В. Л. Економіка знань: уроки для Росії / В. Л. Макаров // Вестник Российской академии наук. – 2003. – Т. 73. – № 5.

9. Пехота О. М. Індивідуальність учителя: теорія та практика / О. М. Пехота. – Миколаїв : Фірма «Ліон», 2010. – 272 с.

10. Пригода В. М. Економіка знань як умова формування інформаційного суспільства / В. М. Пригода // Економіка і управління. – К. : Європейський університет. – 2010. – № 2. – С. 13-19.

11. Zabrodska L. M. Formation of educational content in post-graduate educational institutions by means of informational technologies [Electronic resource] / L. M. Zabrodska // Теорія і методика управління освітою. – 2013. – № 11. – Available from : <http://umo.edu.ua/katalog/850-elektronne-naukove-fahove-vydannja-qteorija-ta-metodyka-upravlinnja-osvitojuq-vypusk-11-2013>.

12. ICT Competency Framework for Teachers, ICT-CFT [Electronic resource]. – Available from : <http://iite.unesco.org/publications/3214694/>.

Дата надходження до редакції: 20.01.2014 р.